

Prof. Dr. Âlim Şerif ONARAN
İ.Ü. İletişim Fakültesi

YENİ FİLM SANSÜR DÜZENİ*

GİRİŞ

Filmlerin denetlenmesi sorunu, her zaman gündemde tutulan bir konudan kaynaklanıyor. Gerçekten 1895 yılında sinematoğraf aygıtının bulunup ilk filmler bir fuar eğlencesi oluşturacak şekilde ortaya konduktan sonra; 1908 yılından başlayarak konulu filmlerin ağırlık kazanıp belli başlı ülkelerde sansür uygulamaları yürütülegeldiğinden beri, dünyanın her yanında resmî, yarı resmî, mahallî, kendi kendini sansür ya da sırf çocuklar için denetleme sistemlerinden biriyle yönetilen sansür düzenlemeleri yapıлып uygulandı.

Ayrıca resmî olmayan gizli (occulte) sansür dediğimiz siyasal temsil tasarruflarıyla, dinsel kurumların, derneklerin ve meslek kuruluşlarının gönüllü (officieuse) sansürleri ve basının etkilemeleri de buna eklenmiştir.

İster denetleme, ister değerlendirme, ister kontrol denilsin; yapılan iş filmlerin gösterime çıkarılmadan önce kontrol edilip, gerekirse yasaklanması ya da belli koşullarla gösterilmesi çabasından oluşuyorsa, ortada bir sünür olayı var demektir.

Fikrî özgürlükler kadar, sanat ve bilimin özgürce yayılması ve haberleşme özgürlükleri bakımından oldukça tehlikeli kısıtlamalar getirebilecek olan sansür olayı, bundan dolayı daima gündemde tutulmaktadır. Bir yandan devletin toplumu ve kendisini koruma görevi, öte yandan sözünü ettiğimiz özgürlükler bahis konusu olunca, bu iki durumun dengede tutulması zorunluğuna ortaya çıkmakta, sansürün de hiç değilse demokratik ölçüler içinde ve "öküzün altında buzağı arayan" dar kafalı (borné), hukuk ve sanat nosyonlarının dışında kimseler göreve sokulmayarak yapılması asgarî bir güvence sağlayabilir.

Tarihçe

Türkiye'de ilk sansür uygulaması Malûl Gaziler Cemiyeti adına Ahmet Fahim Efendi tarafından Mütareke yıllarında gerçekleştirilen "Mürebbiye" adlı film hakkında İşgal kuvvetlerince uygulanmıştır. Konu bakımından uygunsuz bir Fransız kadının mürebbiye olarak girdiği bir Türk konağındaki ahlâksızca davranışlarını ele aldığı, Fransızlar'ı adeta protesto eder bir eda taşıdığından filmün Anadolu'da gösterilmesi yasaklanmıştı.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra dışarıdan getirilen ya da Türkiye'de üretilen filmler genel kolluk görevleri içinde polisin kontroluna bırakılmıştı. 1932 yılında hazırlanan "Sinema Filmlerinin Kontroluna Ait Talimatname", daha sonra 1939'da çıkarılan ve 1934 tarihli "Polis Vazife ve Selâhiyetleri" kanununun ilgili maddesinin uygulanabilmesini sağlayan "Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontroluna Dair Nizamname"nin "prototipi"ni oluşturmuştur. 1948, 1956, 1976 ve 1979 yıllarında kimi hükümleri değiştirilerek bu tüzük 1983'e kadar yürürlükte kalmış; ilgili bakanlıkların desteğini almakla birlikte, esas itibarıyla, denetim işi, polisin görevleri içine sokulmuştur.

Her ne kadar bu tüzüğün Faşist İtalyan Film Sansür yasasından aynen kopye edildiği iddia edilmişse de; sistematik bakımdan böyle bir durum mevcut olmamakla birlikte, ruh itibarıyla tek parti döneminin tipik bir mevzuatı olarak bu tüzük anti-demokratik niteliğiyle demokrasiye geçildikten sonra da uygulanagelmıştır.

23 Ağustos 1983'te hazırlanıp 2 Aralık 1983'te yürürlüğe sokulan "Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesine Ait Tüzük", sistematigi değiştirilse bile, yine de eski tüzüğün esas ve zihniyetini saklıyordu.

Bugünkü Mevzuat

Bugünkü Sinema, Video ve Müzik Eserleri Yasası, sinema çevreleri tarafından hazırlanan bir metin, kanun teklifi olarak iki milletvekili eli ile Meclise sunulmasını izleyerek Başbakanlık ve Kültür Bakanlığınca gözden geçirilip eklemeler yapıldıktan sonra 23.1.1986 tarihinde 3257 sayılı kanun olarak Meclisce kabulünden sonra Resmî Gazete'de 7.2.1986 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe sokulmuştur.

İlkin sinema filmlerinin denetlenmesi için çıkarılmak istenen yasa, sonradan video kaset ve müzik kasetlerini de kapsamına aldı. (Çünkü gerek video kasetler, gerek müzik kasetlerinde, o dönemde, korsanlık alıp yürümüş, pek çok davaya da konu teşkil eden bu durumun düzeltilmesi günün konusu haline gelmişti).

Biz burada yasanın sadece filmlerin, dolayısıyla video kasetlerin denetlenmesi ile ilgili maddelerin ve buna göre çıkartılan yönetmeliklerle ilgili hususları ele alacağız.

Yeni Yasanın Özellikleri

Yasanın en önemli özelliği sansürün Kültür ve Turizm Bakanlığına verilmesidir. Yasanın I. maddesi "Bu kanunun amacı kültürle yakın münasebeti ve yaygınlığı sebebiyle, kitle haberleşme vasıtalarının en mühimlerinden biri olan sinemanın eğitici, öğretici, kültür yayıcı ve aktarıcı (ve de) ülkemizi tanıtıcı fonksiyonlarına işlerlik kazandırmak; yapım, denetim ve gösterim konularının geliştirilmesini sağlamak; sinemaya millî birlik, bütünlük ve devamlılığımız açısından düzen ve ölçü kazandırmaktır" hükmünü koyduktan sonra; ikinci maddesi, "Bu kanun bir sanayi ve sanat dalı olan Türk sineması ürünlerinin teşvik edilmesi, eserlerin yapılması, denetlenmesi, dağıtılması, gösterilmesi, icrası ve bu işlemlerden doğan telif ve gösterim haklarının korunması esas ve usûllerini kapsar" hükmüyle yasanın kapsamını vurgulamaktadır.

3. maddede yasanın terimlerinin tanımı yapılırken, (b) fıkrasında denetim konusunda, "Denetim Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, millî egemenlik, cumhuriyet, millî güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlâk ve genel sağlık açısından suç veya suça teşvik unsuru ihtiva etmemesi, millî kültür, örf ve adetlerimize uygunluğu yönünden bu kanunda tanımlanan eserlerin yetkililerce incelenmesini ifade eder" denmektedir.

Kabul edersiniz ki, devletin her fonksiyonu yasalarla belirlenmek ve bu yasalar Anayasaya uygun olmak zorundadır.

Bu yasanın kaynağı da, Kurucu Meclis tarafından 24.9.1982'de hazırlanıp aynı yıl halkoyu tarafından kabul olunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesidir. Bu maddeye göre "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü radyo, televizyon, sinema ve benzeri yollarla yapılan yayınların izin sistemine bağlanmasına engel değildir".

Yukarıda belirttiğimiz Yasanın 2. maddesindeki sansür öğelerinin kaynağını da Anayasa'nın 13. maddesi belirlemektedir.

Bu maddeye göre, "Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasa'nın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir".

Anayasa'nın ilgili maddelerindeki özel sebeplere gelince, bunlar da 26. maddenin 2. fıkrasında şöyle belirlenmiştir: "Bu hürriyetlerin kullanılması, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir".

Böylece Anayasa'nın çeşitli hükümlerinden kaynaklanarak çıkarılmış olan Sine- ma Yasası'nın denetleme ile ilgili hükümleri, 3329 sayılı ve 29.1.1987 tarihli yasa ile değiştirilen hükümleri de gözönünde tutularak incelendiğinde aşağıdaki veriler ortaya çıkmaktadır:

MADDE 5 (Kayıt ve Tescil) : "Üretim ve ithalâta konu (teşkil eden) eserlerin, toptan dağıtım ve gösterime sunulmadan önce, Bakanlıkça kayıt ve tescili yapılarak işletme belgesi verilir. Bu belgeyi, yerli eserlerde eseri üreten veya eserin çoğaltma, yayma ve gösterim hakkını devralan, yabancı menşeli eserlerde ise, eseri üreten veya eserin çoğaltma, yayma ve gösterim hakkına sahip olandan bir sözleşme ile bu hakları devralıp eseri ithal eden alabilir".

MADDE 6 (Denetim) : "İsteyen yapımcılar çekime konu olacak senaryoların Bakanlıkça incelenmesini isteyebilirler. Bu inceleme alt komisyonlarca yapılır. Eserlerin

denetim sonuçları ile senaryoların inceleme sonuçları en geç 15 gün içinde ilgililere bildirilir.

Denetleme Kurulu, Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisinin başkanlığında, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ile İçişleri Bakanlığı temsilcisinden teşekkül eder. Ancak denetleme kurulunda Türkiye Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM)'nden bir temsilci ve Bakanlıkça tespit edilecek bir sanatçının yer alması zorunludur. Denetlenen eserin yapımcısı, istediği takdirde, Denetleme Kurulu'na gözlemci olarak katılabilir. Alt komisyon ile denetleme kurulunun sayısı, hangi illerde teşkil edileceği, toplanacağı yer ve çalışma esas ve usûlleri ve memur olmayan üyelerin malî hakları ile diğer hususlar Bakanlar Kurulu kararıyle yürürlüğe konulacak yönetmelikte gösterilir".

MADDE 7 (Dağıtım ve Gösterim) : "İşletme belgesini haiz eserlerin, ticarî amaçla toptan veya perakende dağıtımını yapan, satan, kiraya veren ve birden çok kişinin gösterimine sunan kişiler işletmeci ruhsatı almak zorundadırlar. İşletmeci ruhsatları belediyeler tarafından, belediye sınırları dışında kalan yerlerde ise, mahallin en büyük mülkî idare âmiri tarafından verilir".

MADDE 8 (Telif Hakkı) : "Eserlerin çoğaltma, yayma ve gösterim hakkı, eserin işletme belgesi sahibine aittir. Bu eserlerin çoğaltma hakkı ve sorumluluğu kayıt ve tescilini yaptıran aittir. Hak sahibinin izni olmadıkça eserler üzerinde her türlü tasarruf yasaktır. Çoğaltma, yayma ve gösterim hakkı; alım, satım ve kiralama şeklinde her türlü intikaale konu olabilir.

Kayıt ve tescil edilmeyen bir eser; gösterme, çoğaltma ve yayma hakkına konu olamaz. Kayıt ve tescilden sonra telif hakkının devredilmesi eser üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak hakkını vermez.

Çoğaltma, yayma ve gösterme konusunda çıkan ihtilaflarda eserin bakanlıktaki kopyası esas alınır".

MADDE 9 (İdare'nin yetkisi) : "Bakanlık ile mülkî idare âmirleri eserlerin dağıtım ve gösterilmeleri sırasında bunların işletme belgeleri ile bandrollerini ve eser üzerinde herhangi bir değişiklik olup olmadığı hususunda eseri her zaman denetleyebilirler. İşletme belgesiz veya bandrolsüz veya üzerinde değişiklik yapılan eserler toplattırarak C. Savcılıklarına suç duyurusu ile birlikte sevk edilir.

Mülkî idare âmirleri bölgenin özellikleri sebebiyle toplumsal bir olaya sebebiyet vermesi muhtemel eserlerin dağıtım ve gösterimini, gerekçesini de belirtmek suretiyle yetki ve görev sınırları içerisinde yasaklayabilirler.

Bakanlık veya mülkî idare âmirlerince yapılacak herhangi bir denetim sonucunda eserin, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, millî egemenlik, cumhuriyet, millî güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlâk ve genel sağlık, örf ve âdetlerimize aykırı bulunması halinde eser yasaklanır ve kanunî takibat açılır".

Bu yasanın uygulanmasını gösteren 86/10901 sayılı ve 7.8.1986 günlü Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilip 4.9.1986 günlü Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe sokulduktan sonra 87/11716 sayılı ve 26.4.1987 günlü, 88/13241 sayılı ve 26.8.1988 günlü Bakanlar Kurulu kararlarıyla değişikliğe uğrayan "Sinema, Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi" hakkındaki yönetmeliğin filmlerin denetlenmesi ile ilgili hükümleri ise şunlardır (*):

Denetleme Kurulu İle Alt Komisyonların Kurulması, Görevleri, Çalışma Usulleri ve Üyelerin Nitelikleri.

MADDE 4 (Alt Komisyonların Kuruluşu) : Eserlerin ön incelemesini yapmak üzere üçer kişiden müteşekkil alt komisyonlar kurulabilir. (Bunlar ilkin, başkan sıfatıyla görev verecek bir Kültür Bakanlığı elemanı ile birlikte İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcisinden oluştuğu halde; sonradan bu fıkra "komisyonda görev alacak başkan ve bir üye bakan tarafından bakanlık elemanları arasından seçilir. Komisyonun diğer üyesi, her alt komisyon için, meslek birliğinin görevlendireceği temsilcidir" şeklinde değiştirilerek alt komisyondaki genel kurmay ve içişleri (polis) temsilcileri kaldırılmıştır). Son değişikliklerle bu fıkra, "Komisyon, Bakanlık ve ilgili meslek birliği ile kamuya yararlı Ankara ve İstanbul Gazeteciler Cemiyeti temsilcilerinden oluşur. Komisyon başkanını üyeler kendi aralarından seçerler" şekline dökülmüştür.

MADDE 5. (Komisyonun Görevleri) : "Komisyonun görevleri, bu yönetmeliğin amacı doğrultusunda film yapımcısının beyanı esas alınarak, yapılacak kayıt ve tescil işlemleri için eserinin uygun eb'at veya formdaki kopyasını (uygulamada kaset olarak getirilen kopyasını) inceleyerek,

(a) Denetlenmesine gerek görmediklerini "olumludur, eserin denetlenmesine gerek görülmemiştir" ifadesini kullanarak,

(b) Denetlenmesi zorunlu ve gerekli görülenleri de "Denetleme Kurulu'nca incelenmesi gereklidir" ifadesini kullanarak, gerekçeli rapora bağlamaktır.

MADDE 6 (Denetleme Kurulu'nun Teşekkülü) : Son değişiklikleriyle şöyle olmaktadır: "Kurul, bakan tarafından bakanlık elemanları arasından görevlendirilecek bir temsilcinin başkanlığında; İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlıkları; Genel Kurmay Başkanlığı, Millî Güvenlik Kurulu Sekreterliği ve Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcileri, bir yapımcı ve ithalâtçı ile bir sanatçı üyeden teşekkül eder.

Kurul, İstanbul'da ve ihtiyaç halinde diğer illerde de kurulur. Kurulların sayısı, iş hacmine göre bakanlıkca tespit edilir. Kurullar, bakanlığın belirleyeceği yerde toplanır".

(*) Ashında bir yasanın uygulanmasıyla ilgili düzenlemelerin, Danıştay'ın yasaya uygunluk görüşünü aldıktan sonra Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe sokulan **tüzük** halinde yapılması gerekir. Böylece bir yüksek mahkemenin görüşü de devreye sokularak yargısal güvence sağlanmış olur. Ancak yasada yönetmelik düzenlemesiyle yetinilmesi bakımından hükümete yetki verilmiş bulunduğu göre, bu konudaki düzenlemeler yönetmeliklerle gerçekleştirilmiştir.

MADDE 7 (Denetleme Kurullarının Görevleri) : "A) Komisyonlar: denetlenmesine karar verilen eserleri, 9. maddede hükme bağlanan esaslar çerçevesinde denetleyerek,

(a) Olumlu film eserleri için 'Denetim sonucu olumludur' ifadesinin yer aldığı raporu hazırlama;

(b) Olumsuz film eserleri için 'Dağıtım ve gösterilmesi uygun görülmemiştir' ifadesini taşıyan gerekçeli raporu hazırlayarak, gereği yapılmak üzere ilgili birime göndermek;

(c) Düzeltilerek tekrar denetlenmesine karar verilen eserler için, ayrıntılı ve gerekçeli rapor hazırlamak; B) İsteyen yapımcıların senaryolarını denetleme; C) Re'sen veya Bakanlığın isteği üzerine herhangi bir eseri denetlemektir".

MADDE 8 (Alt Komisyon ve Denetleme Kurullarının Çalışma Usulleri) : "Komisyon ve kurullara iş dağılımı, müracaat süresine göre yapılır. Komisyonların ve kurulların çalışmalarında başkan, üye ve görevlilerden başka kimse bulunamaz. Eserin yapımcısı gözlemci olarak katılabilir. Komisyonlar üye tam sayısı ile, kurullar üçte iki çoğunluğuyla toplanırlar; ve mevcudun üçte iki çoğunluğuyla karar alırlar.

Bakanlıkça kurulların teklifi üzerine, denetim konusuyla ilgili görüşlerin alınması için, kurullarda üyesi bulunmayan bakanlık veya kuruluşlardan temsilci istenebilir. Bu temsilcilerin oy hakkı yoktur.

Komisyon ve kurullarda gerektiğinde görev yapacak (simultané) çeviriciler kullanılır (Bunların ücretleri Bakanlıkca ilgili fondan karşılanmadığı takdirde eserin yapımcıları tarafından karşılanır)".

Denetime Ait Ortak Hükümler

MADDE 9 (Gösterilmesine İzin Verilmeyecek Filmler) : Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, millî egemenlik, cumhuriyet, millî güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlâk, genel sağlık açısından suç veya suça teşvik unsurunu ihtiva eden, dış siyasete aykırı, millî kültür, örf ve âdetlerimize uygun olmayan filmlerin gösterilmesi veya icrasına izin verilmez".

MADDE 10 (Çıkarma İşlemi) : "9. maddede yer alan hususlardan birini veya birkaçını taşıyan sinema eserlerinden yapılacak çıkartmalar, yapımcının uygun görmesi halinde komisyon ve kurullarca yapılır. İthal edilmiş sinema filmlerinden yapılan çıkartmalar, sahiplerine, yurt dışına çıkarılırken iade edilir".

MADDE 11. (Denetleme Kurulu Kararlarına İtirazlar) : "Sinema eserlerinin kamuya sunulmasının hiçbir şekilde uygun bulunmadığı yolundaki kurul kararına itiraz edilemez. Ancak, idari yargı yoluna başvurulabilir".

MADDE 12 (Küçükler İçin Zararlı Sinema Eserleri) : "Komisyonlar ve kurullar-

ca çocukların ruh ve beden sağlıklarını, yetişmelerini olumsuz yönde etkileyebileceği tespit edilen filmlerin, 16 yaşından küçük olanlara gösterilmesine izin verilmez.

Bu hususun filmin tanıtılmasına ait afiş, fotoğraf ve ilânlarında belirtilmesi zorunludur".

MADDE 14 (Yapımcıların Müracaatı) : "Filmlerin alt komisyonlarca incelenebilmesi için yapımcıların Bakanlığa verecekleri beyannameye: Eserin kısa özetini belirten imzalı bir belgeyi eklemeleri şarttır".

MADDE 15 (Senaryoların İsteğe Bağlı Olarak Denetimi İle İlgili Hükümler) : "Senaryoların (m) incelenmesini isteyen yapımcılar, dilekçeleri ekinde dört adet senaryo ve senaryonun kısa özeti ile bakanlığa müracaat ederler. Dilekçelerinde, yapımcının adı, açık adresi ve senaristin adı yer alır".

MADDE 16 (Geçici Denetim) : Türkiye'de düzenlenecek fuar, film festivali ve şenliklerde halka gösterilmek veya yarışmalara katılmak üzere yurt dışından getirilen yabancı kaynaklı filmlerin denetimi yapılmaz. Ancak, bu faaliyetler hakkında ilgili tertip komitelerinin 5846 sayılı kanununun 42. maddesine göre kurulan Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM)'nden uygun ve olumlu görüş almaları şarttır. İşletme belgesine sahip yerli film ve video eserleri de bu faaliyetlere aynı şekilde katılabilir".

Sonuç

Sinema-Video ve Müzik Eserleri Kanunu'nun denetimle ilgili maddeleriyle, Sinema, Video ve Müzik Eserlerinin Denetlenmesi ile ilgili yönetmeliğin maddelerinin sinema filmleri ve video kasetleri ile ilgili hükümleri incelenince, Anayasa'nın bir "emperatif" olarak ortaya koyduğu "izne tabi tutulma" hükmünün ışığı altında sansürün resmîleştirildiği görülmekte; ancak sansür uygulamalarının polisten alınıp Kültür Bakanlığı'na verilmesinin olumlu bir ilerleme olduğu vurgulanmaktadır.

Nedir ki eski tüzüğün yasaklama öğelerinin bu mevzuatta şu veya bu şekilde yer aldığı da gözden kaçmamaktadır.

Öte yandan alt komisyonlarda her ne kadar demokratik bir edayla bir bakanlık mensubu ile sinema sanatından anlayan iki eleman marifetiyle filmlerin denetlenip denetlenmeyeceği kararını vermeleri sağlanmışsa da; esas denetleme kurallarındaki resmî görevlilerin çoğunlukta olması eski tüzükteki sansür uygulayıcılara dair tasarımların burada da geçerli olduğu fikrini uyandırmaktadır.

Yasanın idare âmirlerine tanıdığı yasaklama yetkisi film yapımcısının güvencesini sarsıcı bir nitelik göstermektedir. Evvelce bakana tanınan bu yetkinin, bu kez, "tevsimezuniyet" esasına göre il idarecilerine tanındığı anlaşılıyor.

Bugün valilerin bu yetkiyi kullanmayı tam anlamıyla uygulama alanına sokmaları, ilerisi için bir güvence oluşturmaz. Bu hükmün en kısa zamanda yürürlükten kaldırılması uygun olacaktır.

Öte yandan denetlemelerin Ankara'daki uygulamalarından vazgeçilip tamamen film sanayiinin gelişmiş bulunduğu İstanbul'da yapılması, Kültür Bakanlığı'nın çok tutarlı bir tavrını ortaya koymuştur.

Buna karşılık festivallerdeki gösterimlerle ilgili olarak yabancı filmlere tanınan sansürden vazgeçme ayrıcalığı, Türk filmlerinin şenliklere katılması işletme belgesinin alınması koşuluna bağlandığına -denetleme yapılmadan da bu belge alınmayacağına- göre, Türk filmlerine tanınmamış bulunmaktadır. Bu hükmün de en kısa zamanda düzeltilmesi gereklidir.

Aslında, demokratik esaslara da bağlansa artık kitle iletişim araçları üzerinde sansür uygulamaları anlamsız ve çağdışı bir hal almış bulunmaktadır. Çünkü, gelişen teknoloji, özellikle uydu antenler yoluyla tüm Avrupa televizyonları yurdumuzdan da olanca özgürlüğüyle izlenebilmektedir. Böyle olunca burada görülen filmlerin yurda gümrük yoluyla geldiklerinde sansür edilmelerinin nafieliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Sanırsız artık ön -denetlemenin her türlü kitle iletişim araçlarından kaldırılması ve bu araçlarla işlenecek suçların adli denetimle karşılanması en tutarlı yol olacaktır.

Bunun için de her şeyden önce Anayasa'nın konuyla ilgili 13 ve 26. maddelerinin değiştirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

- 1) Kültür Bakanlığı, *FIKİR VE SANAT ESERLERİ Hakkında Kanun, Tüzük, Yönetmelik ve Milletlerarası Sözleşmeler*, Ankara 1987.
- 2) ONARAN, Âlim Şerif, *SİNEMATOGRAFİK HÜRRİYET, İçişleri Bakanlığı Yayını*, Ankara 1968.
- 3) ÖZÖN, Nijat, *TÜRK SINEMASI TARİHİ, Artist Yayınları*, İstanbul 1961.
- 4) ÖZEK, Çetin, "*İzin Verilen ve Verilmeyen Düşünceler (Güç Geçmiyor ki Bir Kitap Toplanması, Bir Film Yasaklanmasın)*", CUMHURİYET, 1.11.1988.